

Nyhetsbrev om EU-rätt nummer 9 2022

Innehåll

INLEDNING	2
AVGÖRANDEN I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.	2
Processrätt	2
Grovt rättegångsfel av PMÖD att inte begära förhandsavgörande	2
Högsta domstolen ogiltigförklarar skiljedom mellan Polen och luxemburgskt bolag	3
Svea hovrätt tillämpar EU-domstolens förhandsavgörande i PL Holdings	5
Ej överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder för verkställighet av utevarodom	6
Förvaltningsprocessrätt	7
Transportstyrelsen rätt myndighet för återkallelse av flygcertifikat	7
EU-DOMSTOLEN	8
Avgöranden i svenska mål	9
Förslag till avgöranden i svenska mål	9
Institutionell rätt och allmänna principer	9
Advokaters tystnadsplikt hinder mot direktivbestämmelse om underrättelseskyldighet, som förklaras ogiltig	9
Processrätt	10
Skatterätt	10
Ingen skattskyldighet för moms som felaktigt debiterats konsumenter	10
Konkurrensrätt m.m.	11
Inre marknaden och fri rörlighet	11
Ej hinder mot att utvisa unionsmedborgare till tredje land för avtjänande av straff	11
Skyldighet för bostadsuthyrare ej bosatta i Italien att utse skatteombud oförenlig med artikel 56 FEUF	12
Inrikes och rättsligt samarbete	15
Europeisk arresteringsorder – när beslut om uppskjutande av överföring inte fattats av verkställande myndighet ska frihetsberövad person frigges	15
Uppgifter som vittne lämnat under förundersökningen får inte vara ensamt eller avgörande bevis, när den tilltalade saknat möjlighet att delta i förhöret	16
Informationssamhället	19
Sökmotor skyldig att ta bort uppgifter som den som begärt borttagande visar är uppenbart felaktiga	19
Arbetsrätt	20
Konsumenträtt	20
Migrationsrätt	20

Miljö rätt	20
EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER	21
NYA SVENSKA MÅL	21
DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN	21
FRÅN LAGSTIFTNINGSARBETET	21
Genomförande av tillgänglighetsdirektivet - Prop. 2022/23:42	21
Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd – lagrådsremiss	21
Övervakning och rapportering av uppgifter om verkliga utsläpp från vissa fordon - Prop. 2022/23:28	22

INLEDNING

Välkommen till årets sista Nyhetsbrev för år 2022, som avser december månad. Från Högsta domstolen rapporteras bl.a. två processrättsliga avgöranden. Det första rör HD:s avgörande i anledning av EU-domstolens förhandsavgörande, på HD:s begäran, i målet PL Holding. Svea hovrätt har, i anslutning till EU-domstolens avgörande i PL Holding, förklarat en skiljedom ogiltig med hänvisning till detta förhandsavgörande och till EU-domstolens tidigare praxis i ämnet. Det andra avgörandet är att HD, såvitt känt, för första gången förklarat det utgöra grovt rättegångsfel när Patent- och marknadsöverdomstolen underlåtit att begära förhandsavgörande i strid med den s.k. Cilfit-doktrinen.

Från EU-domstolen rapporteras en ovanligt stor andel avgöranden som rör tillämpningen av de grundläggande rättigheter som anges i EU-stadgan och Europakonventionen. Bl.a. rapporteras ett avgörande i vilket EU-domstolen förklarat en direktivbestämmelse om skyldighet för advokater att, trots tystnadsplikten, lämna vidare viss information till andra förmedlare av arrangemang för skatteplanering ogiltig, ett avgörande om möjligheterna att grunda ett avgörande i brottmål på uppgifter som lämnats under förundersökningen, ett avgörande om Googles skyldighet att ta bort uppenbart felaktiga uppgifter om en person, och ett avgörande angående frihetsberövanden i samband med verkställighet av en europeisk arresteringsorder.

Slutligen noteras att EU-domstolen [firar sin 70-årsdag med att hålla ett symposium](#), till vilket bl.a. ordförandena för Högsta domstolen och författningsdomstolen i varje medlemsstat bjudits in.

AVGÖRANDEN I SVENSKA DOMSTOLAR, M.M.

Processrätt

[Grovt rättegångsfel av PMÖD att inte begära förhandsavgörande](#)

Högsta domstolen har i beslut den 20 december 2022 i mål Ö 5978-21, "AstraZenecas tilläggsskydd", undanröjt Svea hovrätts, Patent- och marknadsöverdomstolen, beslut den 7 april 2021 att inte meddela prövningstillstånd

och visat målet åter för fortsatt handläggning. Skälet var att HD funnit det utgöra grovt rättegångsfel av PMÖD att inte begära förhandsavgörande, varför AstraZenecas klagan över domvilla skulle bifallas.

AstraZeneca hade ansökt om tilläggsskydd för en produkt bestående av en kombination av olika substanser. PRV avslag ansökan mot bakgrund av att AstraZeneca redan hade beviljats ett tilläggsskydd baserat på samma grundpatent. Patent- och marknadsdomstolen avslag AstraZenecas överklagande av PRV:s beslut. PMÖD avslag begäran om prövningstillstånd, utan att fatta något uttryckligt beslut angående behovet av förhandsavgörande från EU-domstolen. Ingen av parterna hade begärt att ett förhandsavgörande skulle hämtas in. Patent- och marknadsöverdomstolens beslut fick inte överklagas. AstraZeneca klagade till HD över **domvilla**, och gjorde bl.a. gällande att **PMÖD:s underlåtenhet att begära förhandsavgörande** från EU-domstolen angående tolkningen av artikel 3 c i förordning (EG) nr 469/2009 om tilläggsskydd för läkemedel (tilläggsskyddsförordningen) **utgör ett grovt rättegångsfel** som kan antas ha inverkat på utgången i ärendet.

Högsta domstolen konstaterade följande, efter en tämligen **detaljerad analys av huruvida EU-domstolens tidigare praxis på området var så klargörande** att det inte var nödvändigt att i det aktuella målet begära förhandsavgörande:

”Sammantaget kan de tidigare avgörandena från EU-domstolen inte anses otvetydigt svara på de frågor som var aktuella i Patent- och marknadsöverdomstolens ärende. I stället var oklarheterna avseende hur artikel 3 c i tilläggsskyddsförordningen ska tolkas i en situation som den som var aktuell i ärendet så pass stora att det inte var möjligt att konstatera att frågan var klarlagd. Den var uppenbart inte heller klar och saknade inte heller relevans för bedömningen. Ett förhandsavgörande avseende tolkningen av artikel 3 c behövdes därför. Eftersom Patent- och marknadsöverdomstolen var sista instans i ärendet var domstolen skyldig att inhämta ett förhandsavgörande.”

[Högsta domstolen ogiltigförklarar skiljedom mellan Polen och luxemburgskt bolag](#)

Högsta domstolen har i dom den 14 december 2022 i mål T 1569-19, ”Investeringsavtalet”, ogiltigförklarat den skiljedom som målet PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, rörde.

Belgien och Luxemburg å ena sidan, och Polen å den andra, ingick 1987 ett investeringsavtal. PL Holdings, som är ett bolag registrerat i Luxemburg, förvärvade under 2010–2013 aktier i två polska banker som fusionerades 2013. PL Holdings kom att äga cirka 99 procent av aktierna i banken. Kort därefter beslutade polsk finansmyndighet att upphäva PL Holdings rösträtt och att aktierna skulle tvångsförsälas. PL Holdings inledde därefter ett skiljeförfarande mot Polen vid Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut och åberopade en skiljeklausul i investeringsavtalet till stöd för skiljenämndens behörighet. Skiljedom meddelades. Polen väckte under 2017 talan i hovrätten mot PL Holdings, och gjorde gällande att den skiljeklausul som legat till grund för skiljenämndens behörighet stred mot unionsrätten och därmed var ogiltig. Skiljedomarna skulle därför antingen ogiltigförklaras till följd av att de avsåg en sådan fråga som inte får avgöras av skiljemän (33 § första stycket 1 skiljeförfarandelagen) eller på grund av att

skiljedomarna hade meddelats med stöd av en sådan bestämmelse som står i uppenbar strid med grunderna för rättsordningen i Sverige (33 § första stycket 2). En **central fråga i HD** har varit huruvida de principer som EU-domstolen slagit fast i Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, inte bara innebär att en sådan skiljeklausul som den aktuella är ogiltig utan också **hindrar en investerare och en medlemsstat, från att genom sitt agerande i förfarandet ingå ett skiljeavtal ad hoc**, för en särskild tvist. Sedan HD begärt förhandsavgörande kom EU-domstolen i sin dom i målet PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, fram till att **artiklarna 267 och 344 FEUF** ska tolkas så, att de **utgör hinder för en nationell lagstiftning som tillåter en medlemsstat att med en investerare från en annan medlemsstat ingå ett ad hoc-skiljeavtal som gör det möjligt att fortsätta ett skiljeförfarande som inlett med stöd av en sådan ogiltig skiljeklausul** som avses i Achmea.

HD konstaterade att EU-domstolen har slagit fast att artiklarna 267 och 344 FEUF utgör hinder mot en bestämmelse i ett EU-internt investeringsavtal som tillåter investerare i den ena medlemsstaten att inleda ett förfarande mot den andra medlemsstaten vid en skiljenämnd vid tvist om investeringar (se Achmea p. 60). Genom att ingå ett sådant skiljeavtal samtycker medlemsstaterna till att undandra tvister som kan avse tillämpningen eller tolkningen av unionsrätten från sina egna domstolars behörighet och därmed från det system för rättsmedel som de ska ha enligt artikel 19.1 andra stycket i fördraget om Europeiska unionen (FEU). Ett sådant avtal kan innebära att dessa tvister avgörs på ett sätt som inte säkerställer unionsrättens fulla verkan. Sådana skiljeklausuler är ägnade att undergräva såväl principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna som bevarandet av unionsrättens särdrag, som säkerställs genom förfarandet för förhandsavgöranden enligt artikel 267 FEUF. Klausulen är således inte förenlig med principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 första stycket FEU och undergräver unionsrättens autonomi, vilken bl.a. stadfästs i artikel 344 FEUF.

Vad gäller EU-domstolens svar på HD:s tolkningsfråga, påpekade HD inledningsvis att frågan **utgår från förutsättningen att Polen konkludent har accepterat PL Holdings anbud om skiljeförfarande** i enlighet med svensk rätt **genom att inte i tid bestrida skiljenämndens behörighet** och därmed ingått ett separat ad hoc-skiljeavtal med bolaget med samma innehåll som skiljeklausulen i artikel 9 i investeringsavtalet. Det nu aktuella skiljeförfarandet har varit av en karaktär som har fört med sig att det kunnat bli aktuellt för skiljenämnden att tolka eller tillämpa unionsrätten. Tvisten har avgjorts av en skiljenämnd som inte är att jämföras med en domstol, varför nämnden inte har kunnat begära ett förhandsavgörande. En slutsats av förhandsavgörandet är att ett skiljeavtal ingånget mellan en medlemsstat och en investerare inte kan jämföras med ett sådant kommersiellt skiljeförfarande där en mer begränsad domstolskontroll kan vara tillräcklig. I stället krävs det, för att ett sådant skiljeavtal ska vara förenligt med unionsrätten, att den nationella ordningen tillåter en så pass ingående domstolskontroll av skiljedomarna att unionsrättens fulla verkan kan garanteras. Den prövning som enligt svensk rätt kan göras inom ramen för en talan mot skiljedomarna är inte tillräcklig. Det innebär att det aktuella skiljeförfarandet är av ett sådant slag att det enligt EU-domstolens rättspraxis strider mot grundläggande unionsrättsliga principer och därför inte kan godtas. Det var alltså inte möjligt att fortsätta skiljeförfarandet med stöd av ett konkludent ingånget skiljeavtal med samma innehåll som det som bedömts vara ogiltigt i Achmea.

Skiljenämnden var således inte behörig att avgöra investeringstvisten mellan PL Holdings och Polen, varför skiljedomarna skulle ogiltigförklaras.

Avgörandet innehåller vidare en utförlig diskussion om dels bundenheten av EU-domstolens förhandsavgörande(n), dels de processrättsliga aspekterna av skiljenämndens bristande behörighet. I den sistnämnda frågan kom HD fram till att ett upprätthållande av de här aktuella skiljedomarna skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige, och att de till följd av detta enligt 33 § första stycket 2 ska förklaras vara ogiltiga.

Svea hovrätt tillämpar EU-domstolens förhandsavgörande i PL Holdings

Svea hovrätt har i dom den 13 december 2022, det vill säga dagen innan HD:s nyss nämnda dom meddelades, i dess mål T 4658-18 kommit fram till samma slutsats, också där med tillämpning av samma rättspraxis från EU-domstolen som aktualiserades i Högsta domstolens avgörande i PL Holdings. Målet rörde frågan om ogiltigförklaring av en skiljedom meddelad mellan Spanien och ett luxemburgskt bolag, Novenergia.

Energistadgefördraget från år 1994 är ett multilateralt avtal om samarbete på energiområdet. Avtalet är ett investeringsskyddsavtal och innehåller bestämmelser som syftar till att främja tillträde till internationella energimarknader på affärsmässiga villkor samt till att utveckla en öppen och konkurrensutsatt marknad för energimaterial och energiprodukter. EU har tillträtt fördraget. Dess artikel 26 innehåller en tvistlösningsmekanism.

Novenergia förvärvade år 2007 åtta solcellsparker i Spanien. Spanien förändrade därefter den subvention av energi från förnybara källor som hade varit gällande sedan år 2007. Novenergia påkallade skiljeförfarande mot Spanien under åberopande att energistadgefördraget åsidosatts, och angav dess artikel 26 som grund för skiljenämndens behörighet. Skiljedom meddelades, i vilken Spanien ålades skadeståndsskyldighet. Spanien väckte talan mot skiljedomen vid Svea hovrätt.

Hovrättens resonemang har sammanfattats på följande sätt:

”Hovrätten har funnit att det genom EU-domstolens praxis är klarlagt att tvister som har sin grund i energistadgefördraget inte får undandras medlemsstaternas nationella domstolar och att artikel.26.2. c) energistadgefördraget därför inte är tillämplig på tvister mellan en medlemsstat och en investerare från en annan medlemsstat angående en investering som den sistnämnda investeraren gjort i den förstnämnda medlemsstaten. Vidare har hovrätten bedömt att det som EU-domstolen gett uttryck för innebär att parterna i detta fall inte, **varken i förväg eller i efterhand**, kunnat enas om att tvistefrågorna ska lösas genom ett skiljeförfarande. **Eftersom de hinder mot skiljeförfarande som EU-domstolen ställt upp måste jämföras med hinder i svensk lag, har hovrätten funnit att skiljedomen innefattat prövning av en fråga som enligt svensk lag inte kunnat avgöras av skiljemän.** Det har därmed bedömts föreligga **förutsättningar för att ogiltigförklara skiljedomen enligt 33 § första stycket 1 skiljeförfarandelagen.** ... Hovrättens bedömningar leder sammantaget till att Spaniens talan ska bifallas på så sätt att skiljedomens ska förklaras ogiltig.”

[Ej överlämnande enligt en europeisk arresteringsorder för verkställighet av utevarodom](#)

Högsta domstolen har i beslut den 13 december 2022 i mål B 4080-22, "Den grekiska utevarodomen", beslutat att inte överlämna en person till Grekland för straffverkställighet i enlighet med en europeiska arresteringsorder. Frågan i målet var om det förelåg hinder mot att överlämna OsO till Grekland av det skälet att det fängelsestraff som ligger till grund för arresteringsordern dömts ut efter en förhandling vid vilken han inte var närvarande. Av arresteringsordern framgick att OsO år 2012 dömdes av appellationsdomstolen för bedrägeri, begånget den 12 september 2004, till fängelse i nio år. Han hade inte varit personligen närvarande vid den förhandling som ledde till domen och hade inte kallats personligen, men hade på annat sätt faktiskt officiellt underrättats om tid och plats för förhandlingen som ledde till domen, på ett sådant sätt att man otvetydigt kunde slå fast att han hade kännedom om förhandlingen, och därtill hade underrättats om att ett beslut kunde meddelas även om han inte var personligen närvarande vid förhandlingen. OsO hade överklagat distriktsdomstolens ursprungliga dom till appellationsdomstolen och gett sin försvarare fullmakt att företräda honom i rättegången i appellationsdomstolen. När målet väl avgjordes där var varken han själv eller försvararen närvarande.

HD anförde att i europeiska arresteringsorderlagen regleras frågan om utevarodomar i 2 kap. 3 § 6. Enligt bestämmelsen får överlämnande inte beviljas om överlämnandet avser verkställighet av en frihetsberövande påföljd som har dömts ut efter en förhandling där den eftersökte inte var personligen närvarande och den utfärdande myndigheten inte har bekräftat att något av villkoren i artikel 4a.1 i rambeslutet är uppfyllt. Lagtexten i 2 kap. 3 § 6 anger inte hur den utfärdande myndighetens bekräftelse av att villkoren i rambeslutet är uppfyllda närmare ska framgå. I 1 kap. 4 § anges dock att arresteringsordern ska upprättas genom användande av ett formulär som finns i en bilaga till rambeslutet. Redan av lagtextens hänvisningar till rambeslutets bilaga och av själva bilagan framgår alltså att det inte räcker med att den utfärdande myndigheten markerar att villkoren för verkställighet av en utevarodom enligt myndigheten är uppfyllda. Myndigheten förutsätts också ange hur villkoren har uppfyllts. **Avslagsgrunderna i europeiska arresteringsorderlagen har enligt lagtexten genomgående gjorts obligatoriska**, dvs. om något av de hinder föreligger som anges i paragraferna (se 2 kap. 3–6 §§) får överlämnande inte beviljas.

EU-domstolen har tydliggjort att den verkställande rättsliga myndigheten vid tillämpning av artikel 4a.1 i rambeslutet måste kontrollera huruvida situationen motsvarar något av de fall som anges i artikeln. En sådan kontroll ska ske mot bakgrund av de uppgifter som framgår såväl av den ursprungliga arresteringsordern som av kompletterande upplysningar. Kontrollen ska utgå från de faktiska uppgifter på vilka den utfärdande myndigheten har grundat sitt konstaterande av att förutsättningarna för överlämnande efter en utevarodom är uppfyllda. **När ett fängelsestraff har utdömts efter en prövning i flera instanser är det förhandlingen i den instans som slutligt avgjort målet** och där den berörda personens skuld slutgiltigt fastställts **som är relevant** för bedömningen. Vid tillämpningen av den vägransgrund som går tillbaka på artikel 4a.1 a ska alltså enligt EU-domstolen den verkställande myndigheten mot bakgrund av uppgifterna i arresteringsordern, och eventuella kompletteringar, kontrollera om villkoren för överlämnande efter en utevarodom faktiskt är uppfyllda. Det är **inte tillräckligt** för att

någon otvetydigt ska ha fått del av en viss handling att den utfärdande myndigheten anger att den har **lämnats till en tredje man** som åtagit sig att lämna den vidare till den berörde.

EU-domstolen har klargjort att det **inte är förenligt med rambeslutet att genomföra fakultativa vägransgrunder på ett sådant sätt att de blir obligatoriska** för medlemsstatens egna myndigheter och domstolar. Det måste enligt EU-domstolen finnas ett utrymme för domstolar och myndigheter att beakta omständigheterna i varje enskilt fall. EU-domstolen har samtidigt påmint om att **rambeslutet saknar direkt effekt** och att en medlemsstat därför **inte är skyldig** att underlåta att tillämpa en bestämmelse i nationell rätt som strider mot rambeslutet eller att **tolka** sin nationella lagstiftning **mot dess ordalydelse**.

När en svensk domstol avgör om den utfärdande myndigheten har bekräftat att ett villkor för att överlämna en person som dömts i sin utevaro är uppfyllt ska domstolen alltså **kontrollera om den utfärdande myndigheten** i arresteringsordern, med tillägg av eventuella kompletteringar, **angett konkreta uppgifter som uppfyller villkoren**. Om det inte finns sådana uppgifter får domstolen inte bevilja begäran om överlämnande. Senare avgöranden från EU-domstolen ger vid handen att arresteringsorderrambeslutet kräver att överlämnande under vissa förutsättningar ska kunna ske även om de i artikel 4.1 a angivna villkoren inte har bekräftats. Rambeslut har emellertid ingen direkt effekt och **såsom den svenska lagstiftningen har utformats ger den inget utrymme för en tillämpning som innebär att överlämnande ska beviljas, trots att villkoren i 2 kap. 3 § 6 inte är uppfyllda**. En sådan tillämpning skulle stå i strid med lagtextens ordalydelse. I det aktuella fallet var dessa villkor inte uppfyllda.

Förvaltningsprocessrätt

[Transportstyrelsen rätt myndighet för återkallelse av flygcertifikat](#)

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom den 2 december 2022 i mål 7145-20 prövat om Transportstyrelsen är behörig myndighet att återkalla ett flygcertifikat som utfärdats med stöd av unionsrätten.

Regleringen av luftfartstrafiken har en utpräglat internationell karaktär och unionsrätten har stor betydelse för rättsområdet. I unionsrätten finns ett antal förordningar med bestämmelser för luftfarten, bl.a. en förordning om tekniska krav och administrativa förfaranden avseende flygande personal inom den civila luftfarten. Där finns regler om utfärdande och återkallelse av flygcertifikat och det anges att det är den behöriga myndigheten i medlemsstaten som återkallar ett certifikat. I Sverige har Transportstyrelsen genom den s.k. behörighetsförordningen utpekats som behörig myndighet att utföra de uppgifter som ankommer på Sverige enligt den unionsrättsliga regleringen på den civila luftfartens område. I förordningen anges att om det finns någon avvikande bestämmelse i t.ex. lag så gäller den bestämmelsen. I svensk rätt finns dessutom en särskild lagstiftning om luftfart som även den beskriver vad som gäller för att få inneha ett flygcertifikat. Lagen innehåller bestämmelser om när ett certifikat ska återkallas och det framgår att det är allmän förvaltningsdomstol som efter ansökan av Transportstyrelsen prövar frågan om återkallelse av ett flygcertifikat.

AA innehar flygcertifikat med behörighet att arbeta som pilot inom trafikflyget. Transportstyrelsen återkallade certifikatet eftersom AA inte bedömdes uppfylla

kraven för medicinskt intyg och förvaltningsrätten avslog hans överklagande dit. Kammarrätten upphävde förvaltningsrättens dom och Transportstyrelsens beslut med motiveringen att Transportstyrelsen inte är behörig myndighet att återkalla ett flygcertifikat. Enligt kammarrätten är det förvaltningsrätten som ska återkalla ett flygcertifikat eftersom den befogenhet som i övrigt tillkommer Transportstyrelsen som behörig myndighet har inskränkts genom lag.

Högsta förvaltningsdomstolen gjorde följande bedömning. I förordning (EU) nr 1178/2011 om tekniska krav och administrativa förfaranden avseende flygande personal inom den civila luftfarten anges i artikel 11b.1 att medlemsstaterna ska utse ett eller flera organ som behörig myndighet inom respektive medlemsstat, och tilldela den de befogenheter och tillhörande ansvar som krävs för certifiering och tillsyn av personer och organisationer. Av FCL.070 a i Bilaga I till förordningen framgår att det är behörig myndighet som återkallar ett certifikat. I förordningens artikel 11b.1 anges vidare att medlemsstaterna ska utse ett eller flera organ som behörig myndighet. Detta har i Sverige skett genom regleringen i behörighetsförordningen. Enligt behörighetsförordningens 2 § 29 är det Transportstyrelsen som fullgör Sveriges åtaganden enligt förordning (EU) nr 1178/2011. Transportstyrelsen är alltså behörig myndighet enligt unionsrätten. I behörighetsförordningens 1 § anges dock att den inte gäller om det i t.ex. lag finns från förordningen avvikande bestämmelser. Frågan är om bestämmelsen i 4 kap. 28 § luftfartslagen, om att allmän förvaltningsdomstol efter ansökan av Transportstyrelsen prövar om ett flygcertifikat ska återkallas, kan anses vara en sådan bestämmelse. Det kan konstateras att 4 kap. 28 § luftfartslagen inte uttryckligen hänvisar till någon uppgift som följer av en unionsrättslig rättsakt. Den kan därmed inte anses utgöra en bestämmelse som pekar ut allmän förvaltningsdomstol som behörig myndighet vid prövning av frågor om återkallelse av flygcertifikat enligt förordning (EU) nr 1178/2011. Det var således riktigt av Transportstyrelsen att besluta i frågan om återkallelse av AAs flygcertifikat och kammarrätten borde ha prövat målet i sak. Målet återförvisades.

EU-DOMSTOLEN

EU-domstolen har under december 2022 meddelat [42 domar](#) som publicerats i rättsfallssamlingen, varav [sex domar](#) från stora avdelningen. Ingen av de domar som meddelats rör mål där förhandsavgörande begärts av svensk domstol. Under samma period har generaladvokaterna lämnat [25 förslag](#) till avgöranden. Inget av dessa förslag rör Sverige i denna mening. [Pressmeddelanden](#) har lämnats angående ett antal av dessa avgöranden och förslag, men ofta även om annat av mer generellt intresse.

För närvarande har EUT-meddelanden lämnats i [tre mål](#) där svensk domstol begärt förhandsavgörande i mål som är anhängiga vid EU-domstolen. Information om dessa tre återfinns i länken i föregående mening. Länken ger tillgång till EUT-meddelandet om begäran om förhandsavgörande. Där framgår respektive domstols fråga eller frågor. Via målnumret går det, i de fall som begäran finns tillgänglig, vidare att få tillgång till det resonemang som ligger till grund för begäran om förhandsavgörande. Utöver de tre ovan angivna målen pågår ytterligare ett mål, [C-629/22](#), länken går till

EU-meddelandet. Målet visas av okänd anledning inte genom den förstnämnda sökningen.

Avgöranden i svenska mål

Förslag till avgöranden i svenska mål

Institutionell rätt och allmänna principer

[Advokaters tystnadsplikt hinder mot direktivbestämmelse om underrättelseskyldighet, som förklaras ogiltig](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 8 december 2022 i mål C-694/20, Orde van Vlaamse Balies, prövat en begäran om förhandsavgörande från Grondwettelijk Hof (Författningsdomstolen, Belgien) angående **giltigheten av** artikel 8ab.5 i direktiv 2011/16/EU om administrativt samarbete i fråga om beskattning m.m., jämförd med artiklarna 7 och 47 i Europeiska unionens stadga. Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Orde van Vlaamse Balies (det flamländska advokatsamfundet) och Belgian Association of Tax Lawyers, som är en yrkessammanslutning för advokater, samt IG, CD och JU, som alla tre är advokater, och å andra sidan Vlaamse Regering (flamländska regeringen, Belgien). Det målet rör giltigheten av vissa bestämmelser i den flamländska lagstiftningen om administrativt samarbete på skatteområdet.

I det ovan nämnda direktivet föreskrivs att samtliga förmedlare som deltar i potentiellt aggressiva gränsöverskridande skatteplaneringsarrangemang (arrangemang som kan leda till skatteflykt och skatteundandragande) är skyldiga att rapportera dessa arrangemang till behöriga skattemyndigheter. Denna skyldighet gäller för samtliga personer som deltar i att utforma, marknadsföra och anordna sådana arrangemang i att sköta genomförandet av dem. Denna skyldighet gäller även personer som tillhandahåller hjälp eller råd, och, när sådana inte förekommer, den berörda skattebetalaren själv. Varje medlemsstat kan dock undanta förmedlare från nämnda skyldighet om den skulle strida mot tystnadsplikten enligt nationell rätt. Om så är fallet, är förmedlarna skyldiga att utan dröjsmål underrätta eventuella andra förmedlare, eller den berörda skattebetalaren, om deras skyldighet att rapportera till behöriga myndigheter. Detta innebär att förmedlande advokater, trots sin tystnadsplikt, är skyldiga att informera andra förmedlare om sin rapporteringsskyldighet. EU-domstolen konstaterar att detta medför att andra förmedlare får kännedom om advokatens identitet, att denne anlitas i frågan och har gjort bedömningen att arrangemanget är anmälningspliktigt. Eftersom dessa andra förmedlare är skyldiga att rapportera vidare till myndigheter, innebär dessa förhållanden att rätten till respekt för kommunikation mellan advokater och klienter som anges i artikel 7 i stadgan åsidosätts.

EU-domstolen fann vidare att detta åsidosättande inte var förenligt med proportionalitetsprincipen. Den rapporteringsskyldighet som åligger andra förmedlare som inte omfattas av tystnadsplikt och, i fall där sådana förmedlare inte förekommer, den skyldighet som åligger den berörda skattebetalaren, säkerställer nämligen, i

princip, att skattemyndigheten informeras. Skattemyndigheten kan, efter att ha mottagit sådan information, begära ytterligare upplysningar direkt från den berörda skattebetalaren, som då kan vända sig till sin advokat för bistånd. Skattemyndigheten kan också själv utföra en kontroll av den berörda skattebetalarens skattemässiga situation.

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

Processrätt

Skatterätt

Ingen skattskyldighet för moms som felaktigt debiterats konsumenter

EU-domstolen, sjunde avdelningen, har i dom den 8 december 2022 i mål C-378/21, Finanzamt Österreich, prövat en begäran om förhandsavgörande från Bundesfinanzgericht (Federala skattedomstolen, Österrike) angående tolkningen av artikel 203 i direktiv 2006/112/EG (mervärdesskattedirektivet). Begäran har framställts i ett mål mellan P Finanzamt Österreich (Skattemyndigheten i Österrike). Målet rör skattemyndighetens avslag på en begäran om justering av P:s mervärdesskattedeklaration till följd av att företaget hade angett ett mervärdesskattebelopp på sina fakturor som beräknats med en felaktig skattesats. P driver ett inomhuslekland. Under räkenskapsåret 2019 tillämpade företaget en mervärdesskattesats på 20 procent för sina tjänster. Företaget utfärdade sammanlagt 22 557 kassakvitton till sina kunder, vilka utgör fakturor av ringa värde, och angav denna skattesats. P:s kunder var uteslutande slutkonsumenter som inte hade rätt dra av ingående mervärdesskatt. Efter att ha insett att den lagstadgade mervärdesskatt som var tillämplig på företagets tjänster uppgick till 13 och inte 20 procent, rättade P sin mervärdesskattedeklaration i syfte att skattemyndigheten skulle kreditera företaget den överskjutande mervärdesskatten. Skattemyndigheten avslag begäran om rättelse med motiveringen dels att P enligt nationell rätt är skyldigt att betala den högsta mervärdesskatten på grund av att företagets fakturor inte har rättats, dels att den begärda justeringen skulle medföra obehörig vinst för P, då företagets kunder burit kostnaden för den högsta mervärdesskattesatsen. P överklagade detta beslut och målet kom till den hänskjutande domstolen, som begärde förhandsavgörande.

EU-domstolen prövade först om artikel 203 i mervärdesskattedirektivet ska tolkas så, att en beskattningsbar person som har tillhandahållit en tjänst och som på sin faktura har angett ett mervärdesskattebelopp beräknat enligt en felaktig skattesats är betalningsskyldig för denna mervärdesskatt, även när det inte föreligger någon risk för skattebortfall på grund av att mottagarna av tjänsten uteslutande är slutkonsumenter som inte har rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt. Den framhöll att enligt artikel 203 i direktiv 2006/112 är varje person som anger mervärdesskatt på en faktura skyldig att betala denna skatt, och den mervärdesskatt som anges på en faktura ska betalas av den person som utfärdat fakturan oberoende av om en beskattningsbar transaktion faktiskt har utförts. Artikel 203 i direktiv 2006/112 syftar till att undanröja den risk för skattebortfall som avdragsrätten kan ge upphov till. Den är således **tillämplig när mervärdesskatt har fakturerats felaktigt**

och det föreligger en risk för skattebortfall på grund av att fakturamottagaren kan göra gällande sin rätt att göra avdrag för denna mervärdesskatt. Artikel 203 i mervärdesskattedirektivet skiljer sig således från artikel 193 i samma direktiv. Den sistnämnda artikeln, jämförd med artikel 220.1 i mervärdesskattedirektivet, avser det fallet att den beskattningsbara personen i enlighet med sistnämnda bestämmelse har utfärdat en faktura, i vilken det korrekta mervärdesskattebeloppet anges, i kraft av vilken en beskattningsbar person som utför en beskattningsbar leverans av varor eller ett beskattningsbart tillhandahållande av tjänster åt en annan beskattningsbar person är skyldig att utfärda en faktura till denna andra beskattningsbara person. I ett sådant fall ska mervärdesskatt enligt artikel 193 i mervärdesskattedirektivet betalas av den beskattningsbara person som utför en sådan leverans eller ett sådant tillhandahållande för en annan beskattningsbar person. Härav följer att **artikel 203 i mervärdesskattedirektivet endast är tillämplig på en mervärdesskatteskuld som överstiger den som ska betalas i de situationer där artikel 193 i mervärdesskattedirektivet är tillämplig** och den omfattar således inte situationer där den mervärdesskatt som anges på fakturan är korrekt. **I en situation där en del av mervärdesskatten har fakturerats felaktigt är artikel 203 i mervärdesskattedirektivet endast tillämplig på det mervärdesskattebelopp som överstiger det belopp som fakturerats i vederbörlig ordning.** I sistnämnda fall föreligger det nämligen en risk för skattebortfall, eftersom en beskattningsbar person som mottar en sådan faktura skulle kunna utöva sin avdragsrätt avseende denna mervärdesskatt, utan att behöriga skattemyndigheter kan avgöra huruvida villkoren för att utöva avdragsrätten är uppfyllda. Enligt den hänskjutande domstolen är en sådan risk utesluten eftersom det uteslutande är konsumenter som inte har rätt att göra avdrag för mervärdesskatt som fakturerats.

Frågan besvarades på följande sätt:

Artikel 203 i mervärdesskattedirektivet ska tolkas så, att en beskattningsbar person som har tillhandahållit en tjänst och som på sin faktura har angett ett mervärdesskattebelopp som beräknats enligt en felaktig skattesats, är **inte betalningsskyldig enligt denna bestämmelse för den del av mervärdesskatten som fakturerats felaktigt, om det inte föreligger någon risk för skattebortfall** på grund av att mottagarna av tjänsten uteslutande är konsumenter som inte har rätt till avdrag för ingående mervärdesskatt.

Konkurrensrätt m.m.

Inre marknaden och fri rörlighet

[Ej hinder mot att utvisa unionsmedborgare till tredje land för avtjänande av straff](#)

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 22 december 2022 i mål C-237/21, Generalstaatsanwaltschaft München (Begäran om utlämning till Bosnien och Hercegovina) prövat en begäran om förhandsavgörande från Oberlandesgericht München (Regionala överdomstolen i München, Tyskland) angående tolkningen av artiklarna 18 och 21 FEUF. Begäran har framställts i ett mål där myndigheterna i Bosnien och Hercegovina har framställt en begäran om utlämning till myndigheterna i

Förbundsrepubliken Tyskland avseende S.M., som har kroatiskt, bosniskt och serbiskt medborgarskap, för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. Bosnien och Hercegovina har begärt att Tyskland ska utlämna en person som har kroatiskt medborgarskap, och som således är unionsmedborgare, för verkställighet av en frihetsberövande påföljd. Förhandsavgörande begärdes.

EU-domstolen konstaterade att den hänskjutande domstolen ville få klarhet i huruvida artiklarna 18 och 21 FEUF ska tolkas så, att de utgör hinder för att en medlemsstat, när ett tredjeland har framställt en begäran om utlämning för verkställighet av en frihetsberövande påföljd för en medborgare i en annan medlemsstat som är stadigvarande bosatt i den förstnämnda medlemsstaten, vars nationella rätt endast förbjuder utlämning av de egna medborgarna till länder utanför unionen och som föreskriver en möjlighet att verkställa denna påföljd på sitt eget territorium, på villkor att tredjelandet samtycker därtill, ändå utlämnar denna unionsmedborgare, i enlighet med de skyldigheter som åligger den med tillämpning av en internationell konvention, **när medlemsstaten i praktiken inte kan genomföra verkställigheten av detta straff, om sådant samtycke inte har lämnats.**

EU-domstolen framhåller att Tyskland är skyldig att aktivt söka erhålla ett sådant samtycke. Om samtycke inte erhålls, utgör unionsrätten (i förevarande fall bestämmelserna om unionsmedborgarnas rätt att röra sig fritt och uppehålla sig i medlemsstaterna och diskrimineringsförbudet) emellertid inte hinder för att den anmodade medlemsstaten (Tyskland) utlämnar den berörde unionsmedborgaren, med tillämpning av en internationell konvention. Om så inte vore fallet, skulle det finnas det en risk att den berörde undgår straff.

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

[Skyldighet för bostadsuthyrare ej bosatta i Italien att utse skatteombud oförenlig med artikel 56 FEUF](#)

EU-domstolen, andra avdelningen, har i dom den 22 december 2022 i mål C-83/21, Airbnb Ireland och Airbnb Payments UK, prövat en begäran om förhandsavgörande från Consiglio di Stato (Högsta förvaltningsdomstolen, Italien) angående tolkningen av bl.a. artiklarna 56 och 267 tredje stycket FEUF. Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Airbnb Ireland UC plc och Airbnb Payments UK Ltd och å andra sidan den italienska skattemyndigheten angående lagenligheten av bestämmelser i italiensk rätt angående en skatteordning för tjänster i form av bostadsförmedling avseende kortvarig uthyrning.

Enligt italiensk rätt ställs från år 2017 följande krav vid icke-kommersiell uthyrning av bostäder:

- Skatt på 21 % av hyresbeloppet ska innehållas och betalas till skattemyndigheten.
- Uppgifter om uthyrningsavtalet ska tillhandahållas skattemyndigheten.
- Mellanhänder måste, när de mottar hyra, innehålla skatten och betala den till skattemyndigheten.
- Personer som inte är bosatta i Italien måste utse en skatterepresentant som fullgör dessa skyldigheter.

Klagandena i det nationella målet driver onlineplattformen för bostadsförmedling Airbnb. Denna plattform gör det möjligt att sammanföra hyresvärdar som har

bostäder och personer som söker denna typ av bostad, genom att ta emot betalning från kunden för tillhandahållandet av bostaden innan hyrestiden börjar löpa och överföra denna betalning till hyresvärden efter det att hyrestiden har börjat löpa, om hyresgästen inte har framfört några anmärkningar. De väckte talan mot ett beslut som skattemyndigheten fattat med tillämpning av 2017 års regler. Talan ogillades. Domen överklagades till den hänskjutande domstolen, som begärde förhandsavgörande.

EU-domstolen konstaterade inledningsvis att de ovan nämnda kraven endast kunde, inom ramen för ett förhandsavgörande, prövas i förhållande till artikel 56 FEUF.

Vad gäller **skyldigheten att samla in uppgifter angående hyresavtal som har ingåtts till följd av bostadsförmedling och överlämna dem till skattemyndigheten**, konstaterade EU-domstolen att den inte är diskriminerande och avser inte i sig villkoren för att tillhandahålla förmedlingstjänster, utan innebär endast en skyldighet för tjänsteleverantörerna att, när tjänsten har tillhandahållits, spara uppgifterna så att de berörda ägarna av den aktuella egendomen kan beskattas korrekt avseende den skatt som hänför sig till uthyrningen av egendomen. Den **innebär således inte någon inskränkning i friheten att tillhandahålla tjänster**, såsom den garanteras i artikel 56 FEUF.

Vad gäller **skyldigheten att innehålla källskatt** på de belopp som hyrestagarna betalar till hyresvärdarna och att betala in denna skatt till statskassan gäller även den för samtliga mellanhänder som förmedlar korttidsuthyrning. Det framgår **inte** att detta åliggande är **mer betungande för de bostadsförmedlare som är etablerade i en annan medlemsstat än Italien** än vad det är för de företag som är etablerade i Italien. Det förefaller således **inte** som om att en lagstiftning, såsom 2017 års skatteordning, som endast får till följd att ytterligare kostnader uppkommer för tillhandahållandet av den ifrågavarande tjänsten och som påverkar tillhandahållandet av tjänster mellan medlemsstater och inom en och samma medlemsstat på samma sätt, kan **anses förbjuda, försvåra eller göra det mindre attraktivt att utöva friheten att tillhandahålla tjänster**.

Vad gäller **skyldigheten att utse ett skatteombud** i Italien, åvilar denna skyldighet endast vissa bostadsförmedlare som saknar ett fast driftsställe i Italien, vilka betecknas som "skatteansvariga", medan tillhandahållare av sådana tjänster med hemvist i Italien, vilka betecknas som "skatteuppbördsmän", det vill säga skattemässiga ställföreträdare, inte omfattas av denna skyldighet. 2017 års skatteordning **medför således att bostadsförmedlare som genomför denna inkassering eller hantering behandlas olika**, beroende på om de har ett fast driftsställe i Italien eller ej. EU-domstolen har i sin praxis emellertid inte har slagit fast någon princip som innebär att en skyldighet enligt nationell lag eller föreskrift för fysiska eller juridiska personer som har hemvist eller är etablerade i en annan medlemsstat än beskattningsmedlemsstaten att utse ett skatteombud är oförenlig med friheten att tillhandahålla tjänster. EU-domstolen har i stället i varje enskilt fall, mot bakgrund av de särdrag som kännetecknar den aktuella skyldigheten, prövat **huruvida den inskränkning som denna lagstiftning innebar kunde motiveras av de tvingande skäl av allmänintresse som eftersträvades** med den aktuella lagstiftningen såsom de åberopades inför domstolen av den berörda medlemsstaten. Detta skäl är bekämpandet av skatteflykt inom området korttidsuthyrningar, inom

vilket det enligt den hänskjutande domstolen förekommer ”en strukturellt hög grad av skatteflykt”, vilket är ett legitimt sådant intresse. På samma sätt utgör behovet av att säkerställa en effektiv skatteuppbörd ett tvingande skäl av allmänintresse som kan motivera att friheten att tillhandahålla tjänster inskränks. Vid prövningen av **huruvida en sådan åtgärd är proportionerlig** ska det först konstateras att denna skyldighet i förevarande fall avser tjänsteleverantörer som har agerat som skatteansvariga och som i denna egenskap redan, för statskassans räkning, har innehållit ett belopp motsvarande den skatt som ska betalas av de skattskyldiga, det vill säga av ägarna av de berörda fastigheterna. En sådan skyldighet är **endast proportionerlig om det inte finns några andra åtgärder som är ägnade att uppfylla målet att bekämpa skatteflykt och att se till att den berörda skattemyndigheten kan företa en riktig uppbörd** av denna skatt som är mindre inskränkande för friheten att tillhandahålla tjänster än skyldigheten att utse ett skatteombud som har hemvist eller är etablerat i beskattningsmedlemsstaten. Eftersom denna skyldighet tillämpas på samma sätt avseende samtliga bostadsförmedlare som inte har något fast driftsställe i Italien och som inom ramen för sina tjänster har valt att uppbära hyror eller ersättningar i samband med de avtal som avses i 2017 års skatteordning, eller att hantera betalningarna av dessa hyror eller ersättningar, **utan att det görs någon åtskillnad beroende på till exempel storleken på de skatteintäkter som dessa leverantörer innehåller eller kan innehålla årligen för statskassans räkning**, finner domstolen att den tredje typen av skyldigheter enligt 2017 års skatteordning **går utöver vad som är nödvändigt** för att uppnå målen med denna ordning.

Frågorna besvarades på följande sätt:

”Artikel 56 FEUF ska tolkas så

- att den inte utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning enligt vilken bostadsförmedlare, oberoende av var de är etablerade och oberoende av förmedlingsmetod, vad gäller uthyrning av fastigheter belägna i denna medlemsstat under högst 30 dagar, är skyldiga att samla in uppgifter angående de hyresavtal som har ingåtts till följd av deras förmedling och lämna in dessa uppgifter till den nationella skattemyndigheten och, om dessa tjänsteleverantörer har uppburit hyror eller motsvarande ersättningar eller har hanterat betalningarna av dem, att innehålla källskatt motsvarande den skatt som ska betalas på de belopp som hyresgästerna har betalat till hyresvärdarna och att betala in denna källskatt till statskassan i nämnda medlemsstat, och
- att den utgör hinder för en medlemsstats lagstiftning enligt vilken bostadsförmedlare, vad gäller uthyrning av fastigheter belägna i denna medlemsstat under högst 30 dagar, är skyldiga att utse ett skatteombud som har hemvist eller är etablerad i beskattningsmedlemsstaten, när dessa tjänsteleverantörer har uppburit hyror eller motsvarande ersättningar eller har hanterat betalningarna av dem och när de har hemvist eller är etablerade i en annan medlemsstat än beskattningsmedlemsstaten.”

[Pressmeddelande på engelska](#) har lämnats.

Inrikes och rättsligt samarbete

Europeisk arresteringsorder – när beslut om uppskjutande av överföring inte fattats av verkställande myndighet ska frihetsberövad person frigges

EU-domstolen, första avdelningen, har i dom den 8 december 2022 i mål C-492/22 PPU, CJ, prövat en begäran om förhandsavgörande från bank Amsterdam (Domstolen i Amsterdam, Nederländerna), angående tolkningen av artiklarna 6.2, 12 och 24.1 i rambeslut 2002/584/RIF om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna, och av artiklarna 6, 47 och 48 i Europeiska unionens stadga. Begäran har framställts inom ramen för ett verkställighetsförfarande i Nederländerna av en europeisk arresteringsorder som utfärdats av domstol i Polen för verkställighet av ett fängelsestraff som CJ dömts till i där.

Domstol i Polen utfärdade en europeisk arresteringsorder mot CJ, som är polsk medborgare, för verkställighet i Polen av ett fängelsestraff på två år som utdömts för tretton brott som omfattas av kategorin organiserad stöld och väpnat rån i den mening som avses i artikel 2.2 i rambeslut 2002/584. I samband med verkställigheten av denna europeiska arresteringsorder beslutade den hänskjutande domstolen att frihetsberöva CJ. Nämnda domstol beviljade därefter överlämnandet av CJ för de brott som anges i den europeiska arresteringsordern. Samtidigt med detta förfarande blev CJ emellertid föremål för ett straffrättsligt förfarande i Nederländerna för en annan gärning än den som låg till grund för den europeiska arresteringsordern. Han dömdes till böter på 360 euro och, i andra hand, 7 dagars fängelse för att ha framfört ett motorfordon utan körkort. Denna fällande dom är emellertid inte slutgiltig, eftersom den överklagades av CJ. Förhandling vid appellationsdomstolen planerades till november 2022 och den dom som meddelas i andra instans kan fortfarande överklagas till sista instans. Den hänskjutande domstolen har även preciserat att CJ inte har avstått från sin rätt att personligen närvara vid de förhandlingar som kommer att äga rum i detta brottmålsförfarande.

Nederländsk åklagare begärde att den hänskjutande domstolen skulle förlänga frihetsberövandet av CJ med en period på 30 dagar, eftersom överlämnandet av honom inte kunde ske inom tio dagar på grund av "särskilda omständigheter". Den hänskjutande domstolen konstaterar att det enda skäl som enligt nederländsk rätt motiverar en förlängning av frihetsberövandet i det nationella målet är att överlämnandet skjuts upp. Begäran om förlängning av frihetsberövandet av CJ innebär således med nödvändighet att åklagaren vid åklagarmyndigheten i Amsterdam hade beslutat att skjuta upp överlämnandet på grund av det pågående straffrättsliga förfarandet i Nederländerna, vilket den inte är behörig att pröva. Senare har begäran om ytterligare förlängning av häktningstiden gjorts, och åklagarmyndigheten angav att den skulle besluta om uppskov med överlämnandet och regelbundet begära att CJ:s frihetsberövande skulle förlängas så länge det straffrättsliga förfarande som han är föremål för i Nederländerna pågår. Förhandsavgörande begärdes.

EU-domstolen prövade först om artikel 24.1 i rambeslut 2002/584 ska tolkas så, att beslutet att skjuta upp överlämnandet enligt denna bestämmelse utgör ett beslut om verkställande av en europeisk arresteringsorder som enligt artikel 6.2 i rambeslutet ska fattas av den verkställande rättsliga myndigheten och, om så är fallet, **huruvida**

den person som är föremål för den europeiska arresteringsordern fortfarande kan hållas kvar i häkte för att verkställa arresteringsordern, när ett sådant beslut har fattats av något annat organ än den verkställande rättsliga myndigheten. Den besvarade den första delen av frågan jakande, och tillade att det framgår av tidigare avgöranden från EU-domstolen att nederländsk åklagare inte är en verkställande myndighet.

När det gäller den andra delen av frågan konstaterade EU-domstolen att **om beslutet att skjuta upp överlämnandet fattats av annat organ än den verkställande myndigheten uppfyller beslutet inte de formella kraven i artikel 24.1 i rambeslutet.** Om de tidsfrister som anges i artikel 23.2–23.4 i rambeslutet har löpt ut, ska den person som är föremål för en europeisk arresteringsorder i sådant fall **försättas på fri fot** i enlighet med artikel 23.5 i samma rambeslut.

EU-domstolen tillade att det inte kan uteslutas att den hänskjutande domstolen kan tolka bestämmelserna i lagen om överlämnande på ett sätt som är förenligt med kraven i artikel 24.1 i rambeslut 2002/584 och ersätta det beslut som fattats av åklagaren vid åklagarmyndigheten i Amsterdam, som den hänskjutande domstolen har slagit fast är rättsstridigt, med sitt eget beslut om uppskov med verkställigheten, och besluta att CJ ska vara fortsatt frihetsberövad.

EU-domstolen prövade därutöver två frågor, där skälen inte redovisas särskilt här. De svar som lämnades den hänskjutande domstolen var följande:

- Artikel 24.1 i rambeslut 2002/584 ska tolkas så, att det beslut att skjuta upp överlämnandet som avses i denna bestämmelse utgör ett beslut om verkställande av en europeisk arresteringsorder som enligt artikel 6.2 i rambeslutet ska fattas av den verkställande rättsliga myndigheten. Om ett sådant beslut inte har fattats av denna myndighet och de tidsfrister som anges i artikel 23.2–23.4 i rambeslutet har löpt ut, ska den person som är föremål för en europeisk arresteringsorder försättas på fri fot i enlighet med artikel 23.5 i samma rambeslut.
- Artikel 12 och artikel 24.1 i rambeslut 2002/584, jämförda med artikel 6 i stadgan, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder, och vars överlämnande till myndigheterna i den utfärdande medlemsstaten skjuts upp för lagföring av denna person i den verkställande medlemsstaten, hålls fortsatt frihetsberövad där på grundval av den europeiska arresteringsordern under nämnda lagföring.
- Artikel 24.1 i rambeslut 2002/584, jämförd med artikel 47 andra och tredje styckena samt artikel 48.2 i stadgan, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för att överlämnandet av en person som är föremål för en europeisk arresteringsorder skjuts upp, i syfte att lagföra personen i den verkställande medlemsstaten, enbart av det skälet att denna person inte har avstått från rätten att personligen närvara vid de domstolar som ska pröva åtalet.

[Uppgifter som vittne lämnat under förundersökningen får inte vara ensamt eller avgörande bevis, när den tilltalade saknat möjlighet att delta i förhöret](#)

EU-domstolen, tredje avdelningen, har i dom den 8 december 2022 i mål C-348/21, HYA m.fl., prövat en begäran om förhandsavgörande från Spetsializiran nakazatelen sad (Särskilda brottmålsdomstolen, Bulgarien) angående tolkningen av artikel 6.1

och 8.1 i direktiv (EU) 2016/343 om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden, och artikel 47 andra stycket i Europeiska unionens stadga. Begäran har framställts i ett brottmål mot HYA, IP, DD, ZI och SS (nedan gemensamt kallade de tilltalade i fråga), vilket avser brott som begåtts i samband med olaglig invandring. De tilltalade i fråga, däribland gränspoliser vid Sofias flygplats (Bulgarien), är åtalade för brott i samband med olaglig invandring. IP, DD, SS och HYA greps på kvällen den 25 maj 2017 och delgavs misstanke om brott påföljande dag. ZI greps den 31 maj 2017 och delgavs misstanke om brott samma dag. De tilltalade i fråga häktades därefter och förordnades en advokat. Under förundersökningen i brottmålet förhöordes flera tredjelandsmedborgare, nämligen MM, RB, KH, HN och PR (nedan gemensamt kallade de aktuella vittnena), vars olagliga inresa till Bulgarien hade underlättats av de tilltalade i fråga, av åklagarmyndighetens utredningstjänst. En del av förhören hölls inför en domare. På grund av att de vistats olagligen i Bulgarien blev de aktuella vittnena föremål för administrativa förfaranden i syfte att avlägsna dem. Åtal väcktes. Försöken att kalla de aktuella vittnena till förhör i närvaro av de tilltalade i fråga och deras försvarsadvokat visade sig fruktlösa, antingen på grund av att det inte var möjligt att fastställa deras hemvist eller på grund av att de hade avlägsnats från Bulgarien eller frivilligt hade lämnat Bulgarien. Det fanns således ingen möjlighet att höra dem i målet. Under förhandlingen vid den hänskjutande domstolen begärde åklagaren att de vittnesmålen som de aktuella vittnena hade avlagt under förundersökningen i brottmålet skulle läsas upp, så att dessa vittnesmål skulle ingå i den bevisning på grundval av vilken den hänskjutande domstolen kommer att avgöra målet i sak. Förhandsavgörande begärdes.

Frågan vid EU-domstolen var om artikel 6.1 och artikel 8.1 i direktiv 2016/343, jämförda med artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, ska tolkas så, att de utgör hinder för tillämpningen av en nationell lagstiftning, enligt vilken en nationell domstol, när det inte är möjligt att under domstolsförfarandet i ett brottmål förhöra ett vittne som åberopas emot den tilltalade, får grunda sitt avgörande om huruvida den tilltalade är skyldig eller oskyldig på det vittnesmål som erhållits av nämnda vittne vid ett förhör inför en domare under förundersökningen i målet, utan att den tilltalade eller dennes advokat deltog. Den **prövade först om rätten att närvara vid sin egen rättegång**, vilken stadfästs i artikel 8.1 i direktiv 2016/343, utöver rätten att personligen inställa sig till de förhandlingar som hålls inom ramen för rättegången mot den tilltalade, **även ger den tilltalade rätt att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas emot den tilltalade under domstolsförfarandet** i ett brottmål. Enligt skäl 47 i direktiv 2016/343 garanterar direktivet de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i stadgan och i Europakonventionen, inbegripet rätten till en rättvis rättegång, oskuldspresumtionen och rätten till försvar. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har närmare bestämt slagit fast att **möjligheten för den tilltalade att delta i förhandlingen, med beaktande av rätten till försvar** som bland annat garanteras i artikel 6.3 d i Europakonventionen, innebär att den tilltalade har rätt att faktiskt delta i sin egen rättegång, eftersom **rätten för den tilltalade att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas emot denne i den bestämmelsen utgör en specifik aspekt av rätten till en rättvis rättegång** som garanteras i artikel 6.1 i Europakonventionen. Det innebär att **rätten att närvara vid sin egen rättegång**, vilken stadfästs i artikel 8.1 i direktiv 2016/343, ska

säkerställas på ett sådant sätt att den kan utövas under domstolsförfarandet i ett brottmål på ett sätt som uppfyller kraven på en rättvis rättegång. Den rätten är således inte begränsad till att endast säkerställa att den tilltalade närvarar vid förhandlingar som hålls inom ramen för rättegången mot denne, utan kräver att **den tilltalade faktiskt kan delta i rättegången och i detta syfte utöva rätten till försvar, vilken bland annat omfattar rätten att förhöra eller låta förhöra vittnen** som åberopas emot honom eller henne under domstolsförfarandet.

EU-domstolen prövade därefter om artikel 8.1 i direktiv 2016/343, jämförd med artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, utgör hinder för att en brottmålsdomstol tillämpar en nationell lagstiftning enligt vilken den domstolen, om ett vittne av objektiva skäl inte kan närvara under domstolsförfarandet i ett brottmål, får besluta att det vittnesmål som detta vittne lämnat inför en domare under förundersökningen i målet ska läsas upp, så att den kan avgöra huruvida den tilltalade är skyldig eller oskyldig, även om den tilltalade inte hade delgetts misstanke om brott vid den tidpunkt då förhöret med det vittnet hölls och varken den tilltalade eller dennes advokat har kunnat delta i förhöret. **Enligt artikel 52.1 i stadgan får begränsningar göras** i utövandet av de rättigheter som stadfästs däri, under förutsättning att begränsningarna **föreskrivs i lag**, att de är **förenliga med det väsentliga innehållet** i dessa rättigheter och, med beaktande av **proportionalitetsprincipen**, att de är **nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse** som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. Det innebär, för det första, att möjligheten att beakta vittnesmål från vittnen som inte är närvarande ska föreskrivas i den relevanta nationella lagstiftningen, vilket förefaller vara fallet. För det andra anses det **väsentliga innehållet** iakttas under förutsättning att vittnesmål från vittnen som inte är närvarande endast kan beaktas under särskilda omständigheter, på grundval av legitima skäl och med iakttagande av att **brottmålet i sin helhet ska vara rättvist**. Detta villkor kräver att vittnesmålet **inte är det enda eller avgörande beviset för den tilltalades skuld, i synnerhet när dennes försvarare inte haft möjlighet att förhöra de aktuella vittnena** under förundersökningen i brottmålet.

Tolkningsfrågan besvarades på följande sätt:

Artikel 8.1 i direktiv 2016/343, jämförd med artikel 47 andra stycket och artikel 48.2 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för tillämpningen av en nationell lagstiftning, enligt vilken en nationell domstol, när det inte är möjligt att under domstolsförfarandet i ett brottmål förhöra ett vittne som åberopas emot den tilltalade, får grunda sitt avgörande om huruvida den tilltalade är skyldig eller oskyldig på det vittnesmål som erhållits av nämnda vittne vid ett förhör inför en domare under förundersökningen i målet, utan att den tilltalade eller dennes advokat deltog, med mindre än att det finns ett giltigt skäl som motiverar att vittnet inte inställer sig under domstolsförfarandet i brottmålet, att vittnesmålet från det vittnet inte utgör den enda eller avgörande grunden för en fällande dom mot den tilltalade och att det finns motverkande faktorer som är tillräckliga för att uppväga de svårigheter som den tilltalade och dennes advokat orsakats på grund av att nämnda vittnesmål beaktas.

Informationssamhället

Sökmotor skyldig att ta bort uppgifter som den som begärt borttagande visar är uppenbart felaktiga

EU-domstolen, stora avdelningen, har i dom den 8 december 2022 i mål C-460/20, Google (Borttagande av påstått felaktigt innehåll), prövat en begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) angående tolkningen av artikel 17.3 a i förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter m.m. (nedan kallad dataskyddsförordningen), jämte artikel 12 b och artikel 14 första stycket a i direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, jämförda med artiklarna 7, 8, 11 och 16 i Europeiska unionens stadga. Begäran har framställts i ett mål mellan TU och RE å ena sidan, och Google LLC å den andra, angående en begäran om att artiklar avseende TU och RE ska tas bort från de sökresultat som visas vid en sökning på deras namn, dels om att fotografier av dem i form av miniatyrbilder (thumbnails) ska tas bort från de sökresultat som visas vid en bildsökning.

Två företagsledare för en koncern av investmentbolag begärde att Google, från förteckningen över resultat av en sökning på deras namn, skulle ta bort länkar som ledde till artiklar där den investeringsmodell som koncernen använde sig av presenterades på ett ofördelaktigt sätt. De begärde också att Google inte skulle visa fotografier av dem, i form av miniatyrbilder (thumbnails), i förteckningen över resultat av en bildsökning på deras namn. I denna förteckning visades endast miniatyrbilderna som sådana, utan att det framgick i vilket sammanhang fotografierna hade publicerats på de webbsidor som bilderna länkade till. Sammanhanget för den ursprungliga publiceringen av bilderna varken framgick eller gick att utläsa när bara miniatyrbilderna visades. Google vägrade att efterkomma denna begäran, med motiveringen att dessa artiklar och fotografier ingick i ett yrkesmässigt sammanhang, och hävdade att man inte hade kännedom om huruvida uppgifterna i artiklarna var felaktiga eller ej.

Den talan som därpå väcktes ogillades i underinstanserna. Bundesgerichtshof begärde förhandsavgörande angående den avvägning av intressen enligt artiklarna 7, 8, 11 och 16 i stadgan som enligt såväl dataskyddsförordning som direktiv ska göras vid en begäran om borttagande av information.

EU-domstolen konstaterade att **den första frågan** avsåg att ge klarhet i huruvida artikel 17.3 a i dataskyddsförordningen ska tolkas så, att vid den avvägning som ska göras mellan de rättigheter som följer av artiklarna 7 (skydd för privat- och familjeliv) och 8 (skydd av personuppgifter), respektive artiklarna 11 (yttrande- och informationsfrihet) och 16 (näringsfrihet) i stadgan, inom ramen för prövningen av en begäran om att en sökmotorleverantör ska ta bort vissa uppgifter och från förteckningen över sökresultat radera länkar som leder till innehåll med påståenden som den berörda personen anser är felaktiga, kan ett sådant **borttagande endast ske under förutsättning att frågan om det indexerade innehållets riktighet har, åtminstone preliminärt, avgjorts inom ramen för en talan som den berörda personen har väckt mot innehållsleverantören**, förutsatt att det finns en rimlig

möjlighet att komma i åtnjutande av ett sådant domstolsskydd. EU-domstolen besvarade den frågan nekande.

EU-domstolen konstaterade vidare att **den andra frågan** avsåg att ge klarhet i huruvida artikel 12 b och artikel 14 första stycket a i direktiv 95/46 samt artikel 17.3 a i dataskyddsförordningen ska tolkas så, att vid den avvägning som ska göras mellan de rättigheter som följer av artiklarna 7 och 8, respektive artiklarna 11 och 16 i stadgan – inom ramen för prövningen av en begäran om att en sökmotorleverantör ska ta bort vissa uppgifter och att det i förteckningen över sökresultat efter en bildsökning på namnet på en fysisk person inte ska visas fotografier av denna person i form av miniatyrbilder – ska avgörande vikt läggas vid det ursprungliga sammanhanget för publiceringen av dessa fotografier på internet. Även den frågan besvarades nekande.

De ställda frågorna besvarades på följande sätt:

- Artikel 17.3 a i dataskyddsförordning ska tolkas så, att vid den avvägning som ska göras mellan de rättigheter som följer av artiklarna 7 och 8, respektive artikel 11 i stadgan, inom ramen för prövningen av en begäran om att en sökmotorleverantör ska ta bort vissa uppgifter och från förteckningen över sökresultat radera länkar som leder till innehåll med påståenden som den berörda personen anser är felaktiga, **utgör det inte en förutsättning** för ett sådant borttagande **att frågan om det indexerade innehållets riktighet** har, åtminstone preliminärt, **avgjorts inom ramen för en talan som den berörda personen har väckt** mot innehållsleverantören.
- Artikel 12 b och artikel 14 första stycket a i direktiv 95/46/EG ska tolkas så, att vid den avvägning som ska göras mellan de rättigheter som följer av artiklarna 7 och 8, respektive artikel 11 i stadgan – inom ramen för prövningen av en begäran om att en sökmotorleverantör ska ta bort vissa uppgifter och att det i förteckningen över sökresultat efter en bildsökning på namnet på en fysisk person inte ska visas **fotografier** av denna person i form av miniatyrbilder – **ska hänsyn tas till fotografiernas informationsvärde, oberoende av sammanhanget för publiceringen på den webbsida de tagits ifrån, men med beaktande av varje form av textavsnitt som visas i direkt anslutning till dessa fotografier i förteckningen över sökresultat och som kan belysa de aktuella fotografiernas informationsvärde.**

[Pressmeddelande](#) har lämnats.

Arbetsrätt

Konsumenträtt

Migrationsrätt

Miljörätt

EU-RÄTTEN I SVENSKA JURIDISKA TIDSKRIFTER

Från [Svensk juristtidning](#) är alltså! [Flygpassageraren och rättegångsbalken Omkullkastade grundprinciper eller business as usual?](#) av Henrik Bellander och Johanna Munck af Rosenschöld den senast publicerade artikeln av mer specifikt EU-rättsligt intresse. Möjligen kan även nämnas artikeln [Högsta domstolens prejudikatbildande verksamhet på straffrättens område](#) av Hanna Hallonsten och Petter Asp, vilken förefaller vara en av få artiklar författade i samband med symposiet [Högsta domstolen — 50 år som prejudikatinstans](#) som alls berör samspelet mellan EU-domstolen och Högsta domstolen i detta avseende.

Även [Skattenytt](#) tillhandahåller vissa artiklar fritt på nätet. Den senaste artikeln av EU-rättsligt intresse som finns fritt tillgänglig är [Brexit – konsekvenser på skatte- och socialförsäkringsområdet för arbetstagare i gränsöverskridande situationer](#) av Björn Thuresson.

NYA SVENSKA MÅL

DET HÄNDER I EU-DOMSTOLEN

FRÅN LAGSTIFTNINGSSARBETET

[Genomförande av tillgänglighetsdirektivet - Prop. 2022/23:42](#)

I propositionen föreslås en ny lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/882 av den 17 april 2019 om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (tillgänglighetsdirektivet). Lagen innebär att vissa produkter och tjänster ska uppfylla vissa krav på tillgänglighet. De produkter som omfattas är datormaskinvarusystem med generella användningsområden, terminalutrustning med interaktiv dator-kapacitet som används vid elektronisk kommunikation eller för åtkomst till audiovisuella medietjänster, läsplattor och självbetjäningssystem.

De tjänster som omfattas är tjänster som tillhandahålls konsumenterna och avser elektroniska kommunikationstjänster, e-handelstjänster, bank-tjänster, e-böcker, tjänster som ger åtkomst till audiovisuella medietjänster samt vissa passagerartransporttjänster. Lagen innehåller bestämmelser om CE-märkning, marknadskontroll och tillsyn.

Lagen syftar till att undanröja hinder på den inre marknaden genom att öka tillgängligheten till produkter och tjänster, framför allt för personer med funktionsnedsättning.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 28 juni 2025.

[Anpassning av svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd – lagrådsremiss](#)

I september 2018 antogs en EU-förordning som innebär att det ska inrättas ett EU-gemensamt system för reseuppgifter och resetillstånd. Det nya systemet gäller för

tredjelandssmedborgare som är undantagna från kravet på visering för kortare vistelse för att passera de yttre gränserna.

Systemet syftar till att möjliggöra en bedömning av om en tredjelandssmedborgares vistelse på medlemsstaternas territorium skulle innebära en säkerhetsrisk, en risk för olaglig invandring eller en hög epidemisk. Systemet syftar därutöver bland annat till att förbättra och effektivisera in- och utresekontrollerna vid de yttre gränserna. Det ska även kunna användas av de brottsbekämpande myndigheterna för att förstärka den inre säkerheten samt i kampen mot terrorism och andra grova brott.

Förordningen är direkt tillämplig och gäller som lag i Sverige. Den ska börja tillämpas fullt ut vid ett datum som kommissionen ska fastställa.

I lagrådsremissen föreslår regeringen de lagändringar som behövs för att anpassa svensk rätt till EU:s nya system för reseuppgifter och resetillstånd. Förslagen handlar om en möjlighet att avvisa tredjelandssmedborgare som saknar ett nödvändigt resetillstånd, hinder mot verkställighet av tidigare verkställda avlägsnandebeslut för det fall någon återvänder med giltigt resetillstånd och överklagande av beslut om resetillstånd. De handlar också om regelverkets förhållande till annan reglering om behandling av personuppgifter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

[Övervakning och rapportering av uppgifter om verkliga utsläpp från vissa fordon - Prop. 2022/23:28](#)

I propositionen lämnas förslag till de ändringar i fordonslagen (2002:574) som krävs för att Sverige ska fullgöra sina skyldigheter enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/392 av den 4 mars 2021 om övervakning och rapportering av uppgifter om koldioxidutsläpp från personbilar och lätta nyttofordon. Det föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om besiktningsorganens insamling och hantering av sådana uppgifter om bland annat bränsle- och energiförbrukning vid verklig körning som avses i artikel 10 i genomförandeförordningen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2023.